

**СУЧАСНІ КРИТЕРІЇ ВІДБОРУ КВАЛІФІКОВАНОГО НЕЗАЛЕЖНОГО
ЕКСПЕРТА ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ОЦІНКИ ЯКОСТІ
ФУНКЦІЇ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ БАНКУ УКРАЇНИ**

Долінська Оксана Михайлівна, к.е.н., доцент

Університет банківської справи

Dolinska Oksana, PhD, Banking University, dolinska_om@ukr.net

Анотація. Проведення зовнішньої оцінки якості функції внутрішнього аудиту банку є актуальним питанням при виконанні законодавчих вимог України та міжнародних стандартів для наближення до європейських практик. В статті визначено професійні вимоги до зовнішнього незалежного експерта, встановлено процес відбору та його послідовність із визначеним алгоритмом дій.

Ключові слова: внутрішній аудит, підрозділ внутрішнього аудиту, банк, зовнішній незалежний експерт, зовнішня оцінка якості функції внутрішнього аудиту, конкурс з відбору кваліфікованого незалежного експерта, внутрішня оцінка.

Важливим моментом постановки проблеми є методичні аспекти визначення критеріїв та етапів відбору зовнішнього незалежного експерта, а також проведення самого оцінювання якості функції внутрішнього аудиту банку. Контроль за діяльністю підрозділу внутрішнього аудиту банку повинен забезпечити оцінку ефективності та якості роботи за допомогою:

- внутрішньої оцінки;
- зовнішньої оцінки.

Внутрішня оцінка підрозділу внутрішнього аудиту банку здійснюється в межах затвердження звіту про роботу підрозділу внутрішнього аудиту банку за звітний рік та проводиться не один раз на рік. Також до внутрішньої оцінки відноситься самооцінка, оцінка кваліфікованими працівниками банку у сфері внутрішнього аудиту та оцінка материнською компанією роботи підрозділу внутрішнього аудиту банку. Натомість зовнішня оцінка повинна проводитися не менше одного разу на п'ять років. Її здійснюють кваліфіковані незалежні експерти або група експертів [0].

Для цього Постановою Національного банку України «Про затвердження Положення про організацію внутрішнього аудиту в банках України» № 311 від 10.05.2016 р. [0] визначено основні вимоги до проведення внутрішньої та зовнішньої оцінки якості функції внутрішнього аудиту банку України. Також у цьому документі регулятор встановлює вимоги до організації внутрішнього аудиту, який підлягає зовнішній оцінці.

Незалежна зовнішня оцінка проводиться для визначення якості роботи внутрішнього аудиту з дотриманням вимог Міжнародних стандартів професійної практики внутрішнього аудиту, у редакції 2017 року [0]. В Україні банки оголошують конкурс з відбору кваліфікованого незалежного експерта, який, згідно з Міжнародними стандартами професійної практики внутрішнього аудиту 1312 – Зовнішні оцінки [0], може бути призначений для надання послуг з зовнішньої оцінки якості функції внутрішнього аудиту. Вимоги конкурсу складаються у відповідності до вимог нормативних документів Національного банку України, Закону України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 р. № 2121-III, із змінами і доповненнями [0], Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21.12.2017 р. № 2258-VIII, із змінами і доповненнями [0].

Порядок проведення конкурсу врегульовує процедуру з відбору зовнішнього аудитора та залучення їх для надання послуг з проведення обов'язкового аудиту фінансової звітності банків України. Критерії обрання незалежного зовнішнього аудитора для проведення обов'язкового аудиту визначається банком. Пропозиції приймаються від аудиторських фірм враховуючи їх досвід та репутацію:

- Аудиторська фірма має бути включена до Реєстру аудиторських фірм та аудиторів та мати право проводити обов'язковий аудит фінансової звітності підприємств, що становлять суспільний інтерес.

- Якщо до аудиторської фірми застосовувались регулярні попередження чи припинення права надавати послуги, то банк не буде розглядати таку фірму, бо її репутація вважається незадовільною.

- Достатній рівень забезпеченості кваліфікованими працівниками для виконання завдання, які залучаються до виконання із дотриманням принципу незалежності та із відсутністю конфлікту інтересів, який забезпечує об'єктивність аудиторської фірми.

- Кваліфікацію працівники повинні підтвердити чинними сертифікатами, які згідно Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [0] видають професійні організації, які підтверджують рівень знань.

- Додаткові вимоги до експерта щодо специфіки та спеціалізації у залежності від потреб банку.

- Вартість аудиторських послуг також є ключовим критерієм відбору.

Проведення конкурсу складається з наступних етапів:

- розміщення оголошення про проведення конкурсу на офіційному сайті банку, де вказуються критерії відбору аудиторських фірм, необхідні документи, які потрібно надати для участі в конкурсі;

- подання конкурсних пропозицій аудиторськими фірмами;

- збір, аналіз та оцінка конкурсних пропозицій підрозділом внутрішнього аудиту банку, передача на розгляд Аудиторському комітету;

- прийняття рішення Аудиторським комітетом щодо поданих конкурсних пропозицій, надання пропозицій Наглядовій раді;

- прийняття рішення Наглядовою радою банку про обрання аудиторської фірми для проведення обов'язкового аудиту фінансової звітності та визначення умов договору;

- інформування Національного банку України про обрану аудиторську фірму;

- повідомлення учасників про результати конкурсу;

- укладання договору із незалежним зовнішнім аудитором.

Надалі банк інформує Національний банк України про обрану аудиторську фірму. Після цього між банком та зовнішнім аудитором укладається договір про надання послуг з обов'язкового аудиту фінансової звітності. Контроль за проведенням конкурсу покладається на Аудиторський комітет за яким закріплюється організація та проведення конкурсу, а критерії відбору на Наглядову раду банку. Підрозділ внутрішнього аудиту банку повинен забезпечити організацію виконання рішень Аудиторського комітету та Наглядової Ради банку.

Заднепровська С. П., опираючись на стандарт 1312 «Зовнішні оцінки» [0] та Положення про організацію внутрішнього аудиту в банках України (п. 32) [0], визначає предмет оцінки [0]:

- методологія функції внутрішнього аудиту;
- компетентність персоналу внутрішнього аудиту;
- роль та місце внутрішнього аудиту в системі корпоративного управління;
- безпосередньо процедури внутрішнього аудиту.

Зовнішній експерт при перевірці функції внутрішнього аудиту банку повинен сформувану незалежну думку та оцінити:

- систему планування діяльності підрозділу внутрішнього аудиту та внутрішніх аудиторських перевірок із дотриманням ризик-орієнтовного підходу, зрозуміти загальний стан та відповідність вимогам стандартів та нормативно-правового регулювання України;

- виконання поставлених цілей, відповідність очікуваним результатам користувачів інформації, місце та роль у системі корпоративного управління;

- якість системи внутрішнього оцінювання (аналіз внутрішніх аудитів та результатів діяльності підрозділу);

- загальна оцінка функції внутрішнього аудиту.

Основні вимоги до організації внутрішнього аудиту підлягають зовнішній оцінці якості функції внутрішнього аудиту банку України. За результатами якої експерт формує незалежну думку про ключові моменти реалізації функції, її ефективності та прагнення до постійного удосконалення для підтвердження відповідності діяльності підрозділу внутрішнього аудиту. Це можливо визначивши організаційні та методичні питання проведення самого зовнішнього оцінювання аудиторськими фірмами.

Проведене наукове дослідження розширило уявлення про сучасні критерії відбору кваліфікованого незалежного експерта для проведення зовнішньої оцінки якості функції внутрішнього аудиту банку України та очікувані результати про сформовану незалежну думку експертом. Оцінка способів досягнення цілей, а також здійснення моніторингу їх виконання підрозділом внутрішнього аудиту підвищить рівень довіри до діяльності та забезпечить отримання високої оцінки.

Список використаної літератури

1. Заднепровська С. П. Незалежне оцінювання внутрішнього аудиту в банках. організаційний аспект. Облік, аналіз, аудит та оподаткування: сучасна парадигма в умовах сталого розвитку : зб. Матеріалів VI Міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої 20-й річниці створення кафедри аудиту. Київ, КНЕУ, 2020. 587 с. с. 319-321.

2. Міжнародні стандарти професійної практики внутрішнього аудиту. Київ : Інститут внутрішніх аудиторів України. 2017. 40 с. URL: https://iia-ua.org/?page_id=189 (дата звернення: 21.10.2021).

3. Положення про організацію внутрішнього аудиту в банках України : постанова Правління Національного банку України : від 10.05.2016 р. : № 311 / Національний банк України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0311500-16> (дата звернення: 20.10.2021).

4. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19> (дата звернення: 20.10.2021).

5. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14> (дата звернення: 20.10.2021).